

ORTAK PAZARIN İKTİSADİ ZORLUKLARI

ARMANGAUD

Roma Anlaşmasının imzalanmasından on yıl sonra, Avrupa Kömür ve Çelik Birliğini kuran anlaşma ile başlayan Avrupa entegrasyonunun birçok sahalarında elde edilen politik ve iktisadî sonuçları yargulamak mümkündür.

Anlaşmaları tatbik eden uluslarüstü otoriteler ve Topluluğun üye devletleri lehine bir husus belirtilmelidir : yöneticilerin ve parlamenterlerin ekonomilerin karşılıklı bağımlılıklarının (interdependence) bilincine varmaları onları önyargularını bırakmağa ve büyük uluslararası konferanslarda dünya ticaretinin zor sorunlarına ortak çözümler aramağa yöneltmiştir. Örnek olarak, AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) nin konjoktür politikası komitesinin işleyişini ya da Uluslararası Ticaret Konferansında Avrupa'nın ortak cephe kurmasını gösterebiliriz.

Gene Avrupa kurumlarının lehine bir husus olarak, Topluluk yönetmelikleri şeklinde gerçekleşen eylemler cümlesini söylemek gerekir. Bunlar, önce ulusal mevzuatlardaki birçok noktanın birbirine yaklaştırılmasına imkân vermişlerdir. Giderek, bütün üye devletlerde geçerli Topluluk kuralları tesbit etmek, ortak bir tarım politikası kurmak, yarı üye ülkelerle hakkaniyetli ortaklıklar yaratmak ve nihayet, malî plânda, hem ortak kurumların işleyişi ve üye ve yarı üye ülkelerin kalkınma fonlarının finansmanı maksadıyla önemli krediler açılmış, ve hem de uluslararası ve Avrupanın moneter sorunlarıyla uğraşmıştır.

Aleyhte önce şu söylenebilir : anlaşmaların tefsirinde, Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinin ufak boyutlarının, bu ülkelerin ekonomilerini işletmeler arasında serbest rekabete göre kurmalarına imkân vermediğinin farkına varmamak. Bu işletmeler dünya çapında çok ufaktır ve bunların esas rakipleri Amerika Birleşik Devletleri ve S.S.C.B. gibi Kıta Devletlerin dev işletmeleridir. Şu

halde, rekabetin yerini işbirliği ve hedeflerin koordinasyonu, topluluk içinde temerküz ve hattâ temel faaliyet dallarının toplulukça plânlanması almalıydı.

Gene aleyhte, harpten uzaklaşma AVRUPA uluslarını artan bir refaha kavuşturdukça, milliyetçiliğin ve yalnız kendini düşünenin yeniden uyanması eğilimi söylenebilir.

— Malî Plân —

1965 de, dolarla ifade edilmiş, işleyiş kredileri şu şekilde bölünmektedir :

— Parlemanter oturumlar ve hizmetleri	5.870.000 \$
— Konseyler (CEE, C.E.E.A., C.E.C.A.)	6.353.000 \$
— Adalet Divanı	1.323.000 \$
— AET Komisyonu (hizmetleri ile) takriben	32.880.000 \$
— Tarımsal Garanti ve Yönelme Fonları ve Avrupa Sosyal Fonları hariç tutulmuştur.	
— C.E.E.A. Komisyonu	8.698.950 \$
— İşleyiş, yatırım ve araştırma bütçesi	98.000.000 \$
— Ortak hizmetler hukukî, istatistikî ve enformasyon	7.500.000 \$
— Yarı üye ülkelerin kalkınma fonları	144.000.000 \$
— C.E.C.A. nın yüksek otoritesi (işleyiş ve kömür ve çelik üzerinden parafiskal topluluk vergileri yoluyla finanse edilen borçlar)	
— 1966 işleyişi	14.900.000 \$
— 1953 den bu yana yapılan istikrazlar	642.500.00 \$

Bu şekilde, Avrupa Tarımsal Yönelme ve Garanti Fonu (FEOGA) gerçekten fiat garantilerini ve tarımsal yönelme masraflarını yapmağa başlamadan ve teknolojik işsizliğe uğrayan işgücününün iş bulmasını kolaylaştıracak Sosyal Fonların masrafları olmaksızın, Avrupa otoritelerinin malî yükümlülükleri bulmaktadır.

Bu sorumluluklara Sosyal Fonun yıllık masraf tahminleri (10.000.000 \$), Avrupa Tarımsal Yönelme ve Garanti Fonunun (FEOGA) fiat garantileri bölümünün yıllık gider tahminleri (1.600.000.000 \$), FEOGA'nın yönelme bölümünün gider tahminleri (285.000.000 \$) katılırsa, CECA'nın yükümlülükleri hariç ol-

mak üzere, kurumların yıllık bütçesi 2 milyar dolar civarında tahmin edilebilir.

Avrupa Ekonomik Topluluğunun üye devletleri için, şu halde, doğrudan bütçe yükümlülükleri 310 milyon dolara varmaktadır. Buna da, Sosyal Fonların getirdiği, şimdilik düşük ancak işsizlikteki bir artışın yükseltebileceği yükümlülükler de eklenmektedir.

Nihayet, 1 milyar dolar sermayeli (ki bunun 1/4 ü ödenmiştir) Avrupa Yatırım Bankasının bilançosu da 665 milyon dolara ulaşmaktadır.

Buna göre, hükümetlerin toplulukça toplanan bu fonların doğru kullanılmasına ve denetlenmesine özel bir önem verdikleri anlaşılır.

Bu konuda, şunu da belirtmek ilgi çekici olur. Yönetme şeklinin sorumlulukları bir münakaşaya sebep olmuştur. Bazı hükümetler, hiç olmazsa FEOGA konusunda, kontrolün doğrudan Topluluk Bakanlar konseyine ait olduğu tezini ileri sürmüşlerdir. Diğer taraftan, Avrupa Parlamenterleri de çoğunlukla, FEOGA'nın fonlarını idaresinin kontrolünün «Komisyonların» sorumlu olduğu Avrupa Parlamentosuna ait olduğunu iddia etmişlerdir.

— Hukukî Plân —

Daha önce de söylendiği gibi, her çeşit mevzuatın harmonize edilmesi için devamlı çaba gösterilmiştir.

Bu şekilde, Avrupa, Parlamentosu tarafından kendi inisiyatifli ya da Komisyonun veya Bakanlar Konseyinin inisiyatifi ile, aşağıdaki konularda yönetmelikler veya direktifler kabul edilmiştir:

- müessese kurmak hürriyetini ve karşılıklı hizmetlerin serbestce ödenmesini temin etmek,
- şirketlere değgin mevzuatı, bilhassa üçüncü şahıslara karşı sorumlulukları yönünden birbirine yaklaştırmak,
- gümrük mevzuatlarını yakınlaştırmak ve bu konudaki uluslararası anlaşmaları ortakça tefsir etmek,
- farklı ulusal yönetmeliklerden doğan teknik hudutları kaldırmak (motorlu taşıt araçları, ölçü âletleri, emniyet normları, vs.),

- iktisadî kalkınmaya yardımcı mekanizmaları yakınlaştırmak (örneğin sübvansiyonlar),
 - bazı yoğaltım malları üstündeki satış vergilerini yaklaştırmak ve dolaylı vergilemede katma değer vergisini getirmek,
 - sosyal mevzuatı yakınlaştırarak ve resmî ve zimmî anlaşmalar konusunda bir ortak rejim getirerek rekabet şartlarını harmo-nize etmek.
- *Ekonomik Plan* —
- 1968 de kalkacak olan Topluluk - içi gümrük vergilerinin ted-ricen indirilmesi,
 - orta vadeli iktisat politikası ve iktisadî sektörler araştırmaları komitelerinin kurulması,
 - uluslararası rekabete dayanacak büyüklükte Avrupa çapında şirketler kurmak için gerekli kısıtların incelenmesi,
 - tarım piyasalarının ortak örgütlenmesi ve FEOGA'nın tahıl, sığır eti, kümes hayvanları ve yumurta, sebze ve meyvalar, zey-tinyağı konusundaki müdahalelerini belirleyen ortak yönetme-liklerin gerçekleştirilmesi,
 - kara ve su yollarında topluluk içi trafiği kolaylaştırmak için ulaştırma konusunda ulusal yönetmelikleri harmonize edecek araştırmaların yapılması,
 - Kennedy ya da GATT müzakerelerinde ortak tutum,
 - daha genel olarak, üçüncü ülkelere karşı ortak bir iktisat poli-tikasının temellerinin araştırılması,
 - Avrupa patentinin teşkili için teklifler.
- *Sosyal Politika* —
- emeğin liberalizasyonu ve göçmen işçiler konusundaki ayırım-ların ortadan kalkması,
 - Sosyal Sigortalarda çok taraflı anlaşmalar,
 - kadın ve erkek işçiler arasındaki ayırımların azalması,

- işçilerin meslek değiştirmesi için gerekli masrafların bir kısmını finanse edecek bir Sosyal Fonun kurulması,
- Sosyal Sigorta mekanizmalarının ve bunların finansmanının yakınlaşmasını sağlamak amacıyla araştırmalar yapılması,

— *Yarı Ortak Üçüncü Ülkelerle İlişkiler* —

- Türkiye ve Yunanistan ile ortaklık anlaşmalarının imzalanması,
- AET'nin üye devletleri ile Afrika devletleri ve Madagaskar arasında Yaoundé Anlaşmasının imzalanması, bu şekilde bu ülkelerin Altılar Avrupası ile olan ticaretinde bir imtiyazdan faydalanmalarının sağlanması ve iktisadî kalkınmalarının finanse edilmesi ve bu ülkeler üreticilerine Avrupa piyasalarına daha geniş giriş imkânları verilmesi,

— *Politik Plânda* —

- altı üye devleti ilgilendiren iktisadî sorunların ortak müzakeresine alışılması,
- Büyük Britanya ile Ortak Pazara girişine değgin müzakereler yapılması,
- AET'nin olaylara bağlı olarak genişlemesine ve örneğin Avusturya, İspanya gibi üçüncü ülkelerle bazı ortaklık şekilleri kurulmasına değgin münakaşalar.

Bütün bunlar müsbet ve cesaret vericidir.

Ancak, inşa edilen binanın zayıflığı da çeşitli sebeplerden dolayı inkâr edilemez :

- a) 1966 yılına kadar Avrupa İktisadî Topluluğu sürekli bir iktisadî genişleme havası içinde gelişti. Bu durum, bazı gruplar arasındaki rekabeti, Avrupa çapında çabaların makûl ve ortak bölüşümü için uyumlu bir politikanın yokluğunun çıkarsamalarını, Avrupada yakın zamanda olabilecek bir iktisadî daralmanın tekrar ulusal korunmaya dönmeye sebep olabilecek risklerini saklamıştır.
- b) (Teknolojik) Araştırmaların iktisadî büyüme ve bir ülkenin gücü üzerinde hayati rol oynadıkları bir devirde, Avrupalı işlet-

melerin boyutlarının çok küçük olması ve bugüne kadar hattâ Hükümetler gibi ilgililerin halen Altıların iç sınırları tarafından ayrılmış önemli çıkarları birleştirecek Avrupa şirketleri kurmayı düşünmekten kaçınmış olmaları,

- enerji konusunda düzensiz politikalar ve bunun neticesinde Demir Çelik endüstrisinin ihtiyacı için kömür üretim ve ithalâ-tında vahim bozukluklar,
- Altılar arasında Afrika ülkeleri ve Madagasgar gibi yarı üye-lere yapılan yardım konusunda ciddi fikir ayrılıkları, Fransa da dahil olmak üzere bazıları - bence doğru olarak - sadece dö-viz kurlarının ve pazarların stabilizasyonunun ve aynı zaman-da piyasalar örgütlenmesinin dış ticaret hadlerindeki devamlı kötüleşmeyi önleyebileceğini iddia ediyorlar, diğerleri ise Av-rupa Kalkınma Fonuna ufak bir şey ödemenin kendilerine Af-rika ülkeleri ve Madagaskar gibi yarı üyelerin rekabete giriş-lerine her çeşit davranış özürlüğüne izin vereceğini kabul edi-yorlar.
- ve hepsinden daha önemli, ülke hükümetleri ile Komisyonlar ara-sındaki çatışma, birincilerin bahis konusu komisyonların ger-çekten uluslarüstü niteliğine kalben ve bazan da yüksek sesle karşı koymaları, ikincilerin de kendilerini, herne kadar ulusal hükümetlerin tepkileri ile kısıtlanmış dahi olsa, iktisadî saha-da gerçek bir gücü havi üstün-hükümetler olarak görmeleri.

Gerçekten, Avrupa sorunlarının tartışılması sırasında iki ik-tisadî anlayış arasındaki çatışma açıkça gözüküyordu : birincisi, piyasa kanunlarının ve serbest ticaret ilkelerinin üstünlüğü üze-rine kurulmuş ve bu sebeple bilhassa işletmeler ve bireyler düzeyin-de maximum karın aranmasına yönelmiştir. İkincisi ise, kolektif çı-karın önceliği -ki bireysel çıkar bunun sadece bir türevidir-, üretim ve mübadelelerin üretilen mal ve gelirlerin hakkaniyetli bir bölüşü-mü gayesiyle örgütlenmesi ve birbirine uygun iktisadî ve toplum-sal kalkınma ile beraber serbest ticareti devam ettirebilmenin tek şartı olarak kabul edilen Avrupanın organik bir birleşmesi üzerine kurulmuştur.

Gelecek bize bu iki anlayıştan hangisinin galip geleceğini gös-terecek.